دو قطعه از اشعارِ علامه محمد اقبالؒ

اَلمُلکُ لِلّٰه

طارق چُو بر کنارهٔ اَندلُس سفینه سُوخت

گفتند کارِ تو به نگاهِ خِرد خطاست

دُوریم از سوادِ وَطَن ، باز چُون رسیم ؟

ترکِ سَبَب ز رُویِ شریعت کُجا رواست ؟

خندید و دستِ خویش به شمشیر بُرد و گفت :

" هر مُلک مِلکِ ماست که مُلکِ خدایِ ماست "

زندگی و عَمَل

ساحل افتاده گفت گرچه بَسی زیستم　　هیچ نه معلوم شُد آه که مَن کیستم

مَوجی زِ خود رفته ای تیز خرامید و گفت　　هستم اگر می رَوَم گر نروم نیستم

فرهنگ

المُلکُ لِلّٰه : مملکت وسلطنت اللہ کے لیے ہے

چو : چون کا مخفف، جب

اندلُس : سپین، (ہسپانیہ) کا ایک شہر　　سفینه : کشتی

خطاست : غلطی ہے　　سوادِ وطن : اہل وطن

رسیم : (می رسیم) ہم پہنچتے ہیں، ہم پہنچیں گے　　ترکِ سبب : اسباب ووسائل کا ترک کرنا

زِرُوی شریعت : شریعت کی رُو سے　　روا است : جائز ہے

ساحل : سمندر کا کنارہ　　بسی : بسیار، بہت

زیستم : میں جیا، میں نے زندگی بسر کی　　من کیستم : میں کون ہوں

زِ خود رفته ای : ازخود رفتہ، بے پروا، بے اعتناء　　موجی : ایک لہر

طارق : طارق بن زیاد ایک مسلمان سپہ سالار جس نے سپین (ہسپانیہ) پر اسلامی لشکر کے ساتھ حملہ کیا اور اپنے ساتھیوں کے جنگی جوش و جذبہ کو اُبھارنے کے لیے اپنی کشتیاں جلا ڈالی تھیں۔

تمرین

۱- فارسی میں جواب دیجیے۔

١ - طارق که بُود و چه کرد ؟

٢ - مردُم به اُو چه گفتند ؟

٣ - اُو چه جوابی داد ؟

٤ - ساحل چه گفت و موج چه حرفی زد ؟

٥ - شاعرِ این دو قطعه کیست ؟

۲- یہ اشعار زبانی یاد کیجیے۔

۳- دونوں قطعات آسان فارسی نثر میں لکھیے۔

۴- مندرجہ ذیل مرکبات کی نشاندہی کیجیے :

کنارهٔ اندلس ، نگاهِ خرد ، مُلکِ ما ، ساحل افتاده ، موجی ز خودْ رفته ای

۵- ذیل کے افعال کو فعلِ حال اور فعلِ مستقبل میں تبدیل کیجیے :

سُوخت ، خندید ، بُرد ، گفت ، خرامید

۶- مندرجہ ذیل افعال کے مصادر لکھیے :

رسیم ، زیستم ، شد ، می رَوَم ، گفتند